

Observatoriulu ese de doue ori in septemana, Mercuria si Sambat'a.

Pretiu

pentru Sibiu pe 1 anu intregu 7 fl., pe 6 luni 3 fl. 50 cr., dusu la casa cu 1 fl. mai multu pe anu; — trimisu cu post'a in laintrulu monarchiei pe 1 anu intregu 8 fl., pe 6 luni 4 fl. — In strainatate pe 1 anu 10 fl. séu 22 franci, pe 6 luni 5 fl. séu 11 franci. — Numeri singuratici se dau câte cu 10 cr.

OBSERVATORIULU

Diariu politicu, national-economicu si literariu.

Anulu V.

Ori-ce inserate,

se platescu pe serie séu linia, cu litere merunte garmondu, la prim'a publicare câte 7 cr., la a don'a si a trei'a câte 6 cr. v. a. si preste aceea 30 cr. de timbru la tesaurulu publicu.

Prenumeratiunile se potu face in modulu celu mai usioru prin assemnatiunile postei s'arabie, adressate de a dreptulu la Redactiunea Diariulu

„Observatoriulu“ in Sibiu.

Nr. 102.

— Sibiu, Sambata 25/6 Ianuariu. —

1882.

Abonamentu nou la „Observatoriulu“

pe semestrulu 1-lea din anulu alu VI-lea, carele se incepe din 1/13 Ianuariu 1883 si ese regulatu de doue-ori pe septemana, in unele casuri si cu suplamente.

Pretiu este insemnatu de ssupra si alaturea cu titulu, adeca in laintrulu monarchiei pe 6 luni 4 fl. v. a., pe 12 luni 8 fl. v. a. In afara de monarchia 11 franci pe 6 luni, 22 franci pe 12 luni.

Espeditiunea prin posta e cu atatu mai regulata, cu catu liniile posteloru se inmultiescu pe fiacare anu in tote regiunile si directiunile, spre mare comoditate a publiculu.

Ori-ce reclamatiune se se faca celu multu in optu dile, spre a se implini in regula.

Fiindu-cà nu ne convine a tipari prea multe exemplarie de prisosu, amu regulatu totusi editiunea asia, cà pàna la 3/15 Februaru se potemu sierbi cu toti Nrii incependu dela 1 cu atatu mai virtosu acum, in acèsta epoca agitata fórte, atatu in tièra la noi, catu si in afara.

Celu mai usioru modu a prenumerà este prin mandate (asemnatiuni, (blanquette) postali. Dara adresele se fia scrise exactu pe cuponulu blanquettei in dosu. A se adressà de a dreptulu càtra redactiune: Sibiu, in Transilvani'a Piatu mica 27.

Lupt'a romaniloru pentru existenta, cu midiolóce de nimicu.

(Articulu alu doilea.)

Romanii locuitori in Ungari'a si Transilvani'a aru trebui se se si mai dedea odata a nu asteptà nici-unu bine si nimicu pe lume dela sistem'a actuala. Mai multu decatu atata: chiaru candu li se ofere câte ceva cà favóre, cà ajutoriu, cà subventiune, se se întrebe de diece ori, nu cumva ceea ce li se ofere, este spre perirea lor, calulu dela Troia.

Contributiunile directe si indirecte câte se scotu din pungile poporulu romanescu pentru statu, mu-

nicipiu, comuna, pentru sustinerea clasei privilegiate si a poporulu de alte confessiuni cu desdaunari urbariali, facu pe fiacare anu dieci de milióne. Contributiunea de sange, adeca intregirea armatei au apasatu pàna in anii mai din urma totudeauna fara asemenare mai greu pe romani decatu pe alii in tote districtele si municipiele, in care se afla ei sau singuri sau amestecati cu alte popóra. Cugetati numai bine, cà din dilele imperatulu Carolu VI (1712—1740) pàna in a. 1848 sutele de mii din clasele privilegiatoru si anume nobilimea magiara in ambele tieri fusese cu totulu scutita si aparata de servitiu sub arme, incependu dela cei de antaiu grafi si baroni, pàna la cei mai trentiuosi nemesi opincari. Totu asia si burgesia din cetati si orasie a derivatu dela sine servitiulu militariu totu numai asupra romaniloru, cu atatu mai virtosu, cà disciplin'a si tota tractarea soldatoru in armata era din cele mai severe, crunte, brutali preste mesura, candu adeca si unu locotenu carui abia'i esiau fulgii pe sub nasu, ba chiaru si corporalii si sergentii aveau privilegiu se insulte, se bata, se maltracteie pe soldati ori-cum le placea. Preste acèsta servitiulu militariu nu era conditionatu de asia numit'a capitulatiune pe unu terminu anumitu de ani, ci soldatii serviau asia dicèndu pàna la betranetie si nu era nici-o raritate a vedé soldati romani veterani, dimisi dupa servitiu activu, necurmatu, de câte 20 de ani.

Dupa-ce s'a introdusu in a. 1846 tragerea la sorti prin lege dietala, clasele privilegiate au ramas si atunci scutite de contributiunea ce se luá in sange omenescu; numai câte unu domnisoru ici colea, cu care parintii nu sciau ce se mai faca, era inolatu cà voluntariu, „cà se'lu invetie némtiulu la regula“, precum se dicea in acelea timpuri. In catu pentru burgesia, ea inca fugea de arme si se subtragea in tote modurile dela servitiulu militariu, era daca fii lor trageau numeru micu, parintii cumpara u omu in locu cu câte 2—300 florini. Intru o suta si mai bine de ani (1712—1836) catu au duratu resbóiele bogate de atrocitati cu turci, cu prussaci, si era cu turci, apoi cu francesii pàna in 1815, apoi in revolutiunile din Itali'a si din Poloni'a, regimentele de linia scóse pe campulu

sangelu din Transilvani'a, Banatu, comitatele Arad, diumetatea din Biharu, Satmaru, Maramuriasu au fostu in partea lor cea mai mare compuse totudeauna din romani; era in teritoriulu de granitari alaturea cu 2½ regimente secuiesci au statu in Transilvani'a 2½ regimente romanesci fórte numerose si in Banatu 1 regimentu compusu numai din romani si altulu pe diumetate. Aratati apoi in tota istori'a armatei imperiale pe unu periodu de 127 si respective 170 de ani unu singuru casu de tradare din partea vreunei trupe compuse din romani, precum noi amu potea aratá din partea altora.

Si pentru tote acestea sacrificii, pentru atata devotamentu si lealitate adesea chiaru órba in escesulu seu de zelu, cu ce a fostu recompensatu acestu poporu nefericitu si cu ce este elu recompensatu pàna in dio'a de astadi? Cu insulte pe fiacare di, cu cele mai nerusinate denuntiatiuni de tradatoriu, de càtra aceea, carii tradarea o avura de profesiunea vietiei lor; cu impedece obstinata in mersulu culturei sale, sub pretestu cà elu nu voiesce cultura magiara, adeca o cultura imaginata, care in realitate nu existe nicairi pe lume, cà-ci tota cultur'a si civilizatiunea din Ungari'a este numai imprumutata, transplantata, aclimatizata din Itali'a si din Germani'a, mai de curendu si dela alte popóra apusene, era de cultura originala magiara nici vorba nu póte fi.

Dara si pe catu s'ar pareca cà ni se face câte unu bine bagatelu din partea statulu, vedemu cu totii cà in schimbu ni se cere pretiu insutitu si inmiitu. Este datoriu statulu, cà pentru sacrificiele aduse in tote epocele in interessulu acestuia de càtra poporulu romanu in avere si in sange, se'ia dea in proportiune totu atatea midiolóce de cultura si prosperare, câte dà si pentru magiari; inse ceea ce ni se dà, este o adeverata batjocura, era conditiunile care ni se punu, daca le-amu acceptá, ele aru fi pentru noi mórte sigura. Asia, cà se tacemu de alte miserii, nu se póte spune prin cuvente marimea reulu causatu prin acelea mici subventiuni, care se votèdia din anu in anu pentru cleruri, spre a se impartí la preoti cu portari bune. Las' cà acelea subventiuni au provocatu si provóca

Foisiór'a „Observatoriulu“.

Sér'a de Craciunu.*)

Mantuirea adi resare
Pent'unu neamu intunecitu:
Tatalu cu a sa 'ndurare.
Ilu va face fericitu!

(A. M.)

Scumpu poporu romanu! Jubita natiune romanésca! Cà unu fiiu, pe care me cresci la sinulu teu celu dulce, me inchinu tie si te iubescu. Ceriulu iti trimita totu bine!

Pe cine voiu se iubescu, daca nu pe tine? Cui voiu se me inchinu, daca nu tie si lui Domnedieu?! Pe altariulu teu si pe altariulu lui Domnedieu voiu se sacrificu ànim'a mea! Pentru tine voiu se me rogu la Ddiu, la acelu Ddiu, care mai de 18 seculi te-a sustinutu cu man'a-i tare pe acestu pamentu classicu!...

Me inchinu tie, me inchinu datiniloru tale si la totu ce ai tu! Si ce ai tu? — — — Tu ai biserici, cari in decursulu timpuriloru grele nu te-au lasatu se peri, ele ti-au fostu mangaiarea, de ele te-ai lipitu si ele te-au consolatu!...

Tu ai scóle, prin cari esti astadi, aceea ce nu ai potutu fi, decatu prin ele!...

Tu ai o limba asia de dulce, cum nu e alt'a pe lume! Vai voue renegatiloru, cari lapedandu-ve de neamulu vostru, ve lapedati de càtra biserici'a, la alu carei altariu s'au inchinatu strabunii vostrii, ve lapedati de limb'a mamei vóstre, de santele datini lasate de proparintii vostrii, cà o avutia scumpa.

Poporu romanu, limba romanésca, datini iubite! fiti binecuventate!

* * *

*) Acestea meditatiuni ne venira dintr'unu comitatu alu Transilvaniei, in care poporatiunea romanésca se simte nespusu de asuprita si impilata, ceea ce respira si din acèsta meditatiunea, fara totusi cà desperatiunea se aiba locu. Red.

Sér'a de ièrna acopere pamentulu; lumin'a debila a dilei a disparutu cà si lumin'a lunei de inaintea unor nuori intunecati.

Satulu nu e in linisce cà de alta-data.

Din fiacare casciora se vede câte o diare, ce li-curesce atatu de fantasticu prin ochiulu de ferèstra si apoi se perde prin umbrele negre ale serèi.

Intregu satulu luminatu! Fia-care casa e unu micu felinariu ce arunca o lumina feerica. Se vede cà satenii nu dormu. Ei serbèdia ceva! Da; cà-ci satulu intregu e plinu de lumina. Si lumin'a e asia de frumósá! Ea ne reamintesce lumin'a gloriei, lumini'a bucuriei, ce a stralucitu odata, acum 1882 de ani.

E sér'a de Craciunu!...

E nóptea de Craciunu! — Acea nópte in carea a sunatu odinóira vocea de libertate pentru tota faptur'a. E nóptea in care s'a anuntiatu lumei, cà catenele infernale, cu cari era legatu genulu lui Adam, sunt sfarmate! E nóptea aceea, in carea angerii au cantatu pe arfele loru divine, canteceulu doiosu, od'a de bucuria, versulu gloriei: „Marire intru cei de susu lui Ddiu; — si pe pamentu pace — intre ómeni buna voire!“

E sér'a si nóptea de Craciunu! Ceriulu si pamentulu serbèdia venirea liberatoriulu divin! Natur'a suide, universulu e in triumfu, pamentulu apare imbracatu in vestmentu albu, era ceriulu ornatu cu mandra salba.

Ceriulu si pamentulu sunt pline de bucuria si veselia.

In ceriu triumfu si cantece angeresci; pe pamentu bucuria si sante saveniri.

Séra de Craciunu fi bine venita!...

Micii si dragalasi pruncuti in asta séra nice cà mai cugeta la somnu. Nu! ei astèpta cu doru pe „colindatori“. Ei sunt atenti la ori-ce umbra, ce s'ar ivi pe sub ferèstra, cugetandu cà sunt iubiti colindatori. De odata ei audu la ferèstra:

„Bucura-te oh crestine,
Cà-ci éta Craciunulu vine,

Mielulu celu nevinovatu:
Christosu marele 'mperatu,
Celu ce tote le-a facutu,
O fetióra l'a nascutu,
In orasiu in Vifeimu
Aprópe de-Erusalimu“ etc.

Ce bucuria mai mare póte fi pentru pruncuti, decatu candu ei audu colindatori, in sér'a de Craciunu!?

Dómne! mandre colinde mai are poporulu romanu! Candu audi o colinda frumósá in sér'a de Craciunu esti farmecat, aducèndu'ti aminte de acele timpuri, candu Ddiu amblá cà omu pe lume. Poi cugeti la lumea de atunci — carea se oglindesce, se arata cà prin minune in colindele romane; — la acea lume si ómeni, cari nu bagau in séma pe Acela, care se nisuiá a o scóte din obscuritate, pe Acela, care vindecá nevindecatii si invetiá neinvetiatii!... O! lume superba, carei ti-a luminatu lumin'a si totusi ai fugitu de lumina!

Intru adeveru, colindele inalita frumseti'a serbarei nascerei Domnului. Ele sunt acele accente, cari vorbescu ànimei credintiosului si'indulcescu sufletulu. Si daca poporulu nostru e genialu dela natura, daca elu are o multime de cantece lumesci, atatu de rapitóre si doiose, elu are si colinde, acele cantece, in cari e depusu simtiulu seu religiosu, alipirea lui de cele spirituale si sublime, apropiarea lui de Ddiu si Empireu!

Éta poesi'a nóstra adeverata in poporu! Elu este auctorulu atatu alu poesiei nationale si profane, catu si alu poesiei sacre si religiose! Si frumóse sunt colindele! Ele se audu cantandu-se de betrani, barbati, muieri, fete si copii!... Ele resuna in sér'a de Craciunu preste totu loculu locuitu de romani! Da; cà-ci e sér'a de Craciunu, e ajunulu Craciunulu romanescu!... Si intru adeveru frumóse sunt serbatorile romanului. Elu le inconvénedica cu deosebite datini sau obiceriuri si aceste ridica frumseti'a esterna a serbatórei. De si au inriuritu in decursulu timpiloru mai multe elemente asupra romanului, d. ex. greci, slavi, germani etc., totusi aceste elemente nu au fostu in stare a'i rapí datinele sale strabene, cà-ci elu cu trupu si sufletu s'a alipitu de

neincetatu rivalitati, chiaru pisma si ura intre membrii clerului, dara apoi si demoralisédia infricosiatu nutrindu servilismulu si alaturea cu acesta inmultindu numerulu denuntiantiloru. Preste acésta s'a observatu in mai multe parochii, cà de candu se impartu acelea subventiuni numite in ironia „mila imperatésca“, poporulu cêrca a se subtrage in totu modulu dela platirea taxeloru regulate pentru preoti; éra pe airea ilu audi murmurandu, cà „pop'a loru tine cu ungurii.“ Intocma acelea, ba inca si mai cumplete sunt relele care urmédia din subventiunile date unoru scóle, prin care se inmultiescu numai indiviidii fara caracteru.

Cu fiacare beneficiu piperatu ce ti se intinde, este impreunatu càte unu scopu de nimicire. Din contra, candu ai cere ajutoriu dela statu, fara nici-o conditiune rezervata si clandestina, atunci se scii cà ti se denéga scurtu si categoricu. Ai cerutu ticalóse dóue mii florini pentru espositiunea dela 1881 din sutele de mii votate inadinsu de càtra dieta pentru incuragiarea industriei si a comerçului, ai cerutu din alu teu, nu din averea altuia, si dóra n'ai uitatu asia curendu ceea ce ai patitu, cà éra p'áci se'ti inchida espositiunea.

Tóte acestea maltratari inse si nenumerate altele intru nimicu se nu ne descuragedie in calea civilisatiunei si a silintieloru de a ne ameliorá starea nóstra; dieu inse nici se stamu cu manile in sinu sau incrucisiate. Nu avemu se asteptamu nimicu dela sistem'a actuala; se nu uitamu inse, cà parintii si strabunii nostrii au incercatu si induratu rele si mai mari, persecutiuni si mai barbare, si éta-ne cà noi totu existemu. Se lasamu vanitatea si se marturisimu, cà este meritulu acelora, daca noi mai existemu pâna in dio'a de astadi. Voimu se asiguramu si noi viitoriulu descendentiloru nostrii? Atunci trebue se ne decidemu la sacrificie indiecite, pretinse de impregiarile actuali, de poterile vrasmasiescu cu care suntemu combatuti in existenti'a nóstra si adusi in pericolu invederatu de a perde totu si chiaru viéti'a, a deveni pentru totudeauna slugoii si maturatorii de necuratiile altora.

Intre problemele cele mai urgente pe care trebue se le deslege natiunea romanésca in timpulu celu mai apropiatu sunt dupa noi mai alesu acestea: 1) infintiarea de alte patru gimnasia romanesci, in Caransebesiu, in Aradu, in Seini, in Sighetu; 2) precum s'a mai disu, infintiare de dóue diarie cotidiane (cu exceptiune de domineci si serbatori) si inmultirea celorlalte pe care le avemu, pâna la numeru de 20 atátu politice, càtu si nepolitice, de specialitati; 3) castigarea unoru diarie germane si franceze cu destinatiune, cà pâna ce noi in diariile romanesci discutamu nenumeratele nóstre cestiuni si afaceri interne, cultivandu si literatur'a nationala, pâna atunci in cele straine se descoperimu lumei starea nóstra cu tóte relatiunile si impregiarile vitrege intre care ne aflamu, aparandu-ne totuodata cu energia in contra necurmateloru denuntiatuni si calumnii vrasmasiescu. 4) Infintiarea societatiilor de lectura si conversatiune romanésca in tóte comunele romanesci sau amestecate, in care se afla

acelea. Romanulu d. ex. la ingropatiune si-a inaltiatu si si inaltia anim'a sa la ceriu, se róga eternului Ddieu, cà se primésca sufletulu repausatulu in locasiurile drepiloru; dara pentru aceea nu a uitatu si nu uita cà se puna mortulu banu in palma, cà se dea gaina preste grópa, ori se arunce tierina cu man'a in grópa.

Totu estu-modu are romanulu o multime de datini románe si la serbatorile de preste anu, la Craciunu, Anulu nou, Florii etc.

Elu a impreunatu datinile sale cu religiunea sa; ele sunt románe si crestine. D. ex in sér'a de Craciunu foculu nu se stinge din vét'r'a nici-unui saténu. Ori si cine 'si aduce aminte de „butuculu Craciunulu“; si óre nu e acésta o datina eredita dela stramosii nostrii Romani, dela Rom'a, cari inca padiau — pe acestu timpu cà se nu se stinga foculu de pe vét'ra in onórea Penatiloru si a Lariloru? . . .

* * *
Multe au fostu suferintiele poporulu romanu. Amara 'ia fostu sórtea, ferbinti au mai fostu lacrimile, cu cari elu in decursu de sute de ani a udatu pamentulu tieriei sale; dara totusi candu sciá elu cà Mosu-Craciunu se apropia, atunci facea ce facea, se gatea cà se'lu primésca. Atunci aruncá dela sine tóte grijile de timpuri rele, isi facea voia buna. Estu modu a facutu romanulu in toti timpii ori-càtu de vitregi; asia a facutu elu, s'a veselitu càtu de puçinu, inca in anumite timpuri si dile, si a pastratu cu santienia datinile parintiloru sei.

Asia face elu si astadi! . . .

Si cea mai mare bucuria o are in sér'a de Craciunu, si celu mai fericitu se afla in decursulu santeloru serbatori de Craciunu. Dreptu canta dara elu:

„Càte serbatori pe lume,
Nu'su cà Craciunulu cu nume!“

Serbatori vesele si fericite scumpa natiune romana!

Sieoanulu.

locuitori de nationalitate romana. Puçinele diarie càte le avemu dincóce de munti, tóte sunt inspirate de acelasiu zelu sacru atátu nationale, càtu si patrioticu; societatile de lectura (reuniuni, casine) le potu castigá pe tóte si a se folosi de lectur'a loru fórte bine, fiacare dupa gustulu sau interessulu ce are la cititu.

Daca nu vomu face in anii cei mai de aprópe nici atátu noi dela noi, apoi se incetamu a ne totu laudá cu numerulu celu mare de milióne, cà-ci ne facemu numai de vorb'a lumei. Dara tocma asupra cautarei midiulóceloru materiali se ne punemu unii cu altii in comunicatiune désa si strinsa prin diariile càte le avemu. Noi din partea nóstra vomu deschide colónele nóstre cu tóta placerea la discussiuni de natur'a acestora.

Deocamdata numai atátu.

Ungari'a.

(Diverse). Este si in Ungari'a usu de a se face gratulatiuni oficióse de anulu nou; inse de antierti incóce ministrulu presiedente Colom. Tisza care si asia nu dà nimicu pe cerimonii de acelea, invitá cu càteva dile inainte prin cerculariu pe auctoritatile publice, cà in locu de a'si perde timpulu amblandu a colindá dintru o strada in alta, mai bine se dea càte ceva la colect'a ce se face pentru saracime. Au remasu deci a se face numai doue visite principali din partea membriloru camerei, una la insusi ministru presiedente si alt'a la presiedentele ei. La ocasiuni de acestea se aude si càte o manifestatiune din politic'a superioare. Oratorulu membriloru camerei a fostu asta-data betranulu comite Ladislau Csáky. Acesta laudá anulu expiratu din caus'a secerisiului bunu, éra pe dn. Tisza pentru intieptiunea si pe presiedentele camerei pentru planulu de a luá in revisiune regulamentulu casei, cu scopu firesce de a mai pune càte unu scalusiu in gurile aceloru sbieratori, carii pe langa ce spunu de multe-ori neadeveruri in càtu p'áci se'ti inghiatie apa cu ele, apoi se demitu si la insultele cele mai violente, din care apoi urmédia duele. Acei batausi inse dicu, cà ei sciu cu ce póme de ómeni au a face, si cà ei nu injura pe ómeni de ai lui Ddieu, ci cu totulu pe altii, dupa cum e santulu, asia isi alegu si batausii temeia.

Respunsulu ministrului presiedente se inverti mai multu pe langa sustinerea pazei europene, dicèndu intre altele, cà escel. sa nu cunósce nici-o cauza, pentru care s'ar potea turburá pacea in anulu acesta. Totu asia respunsu dedese ministrulu inainte de serbatori si in camera, cà elu are sperantia in pace. Acestea cuvente trebue se se intieléga asia, cà de candu cu alarm'a cea mare ridicata inainte cu patru septemani asupra caletoriei ministrului de esterne Giers dela St. Petersburg la Berlin si de acolo la Rom'a, in domni' sbieratori din Ungari'a au intratu tocma atátu trica de resboiu cu Russi'a, pe càtu de multu amerintiasera ei insii cu anii intregi pe Russi'a dicèndu, cà au se o bata asia de cruntu si se'i inpinga armatele pâna la Moscova, in càtu se nu le mai vie nici-odata poft'a de a se mai apropiá de Europ'a, éra pentru securitate perfecta pentru totu viitoriulu, au se restauredie si regatulu Poloniei de odinóra, cà se fia parete nepetrunsu intre Russi'a si Ungari'a. In fine pentru-cá confederatiunea si amicitia dintre Poloni'a si Ungari'a se aiba cu unu gagiu mai multu, acele doue staturi au se impartia regatulu Romaniei intre sine asia, cà Moldov'a pâna in Siretu si Basarabi'a intréga luata firesce dela muscali (daca voru potea) se se incorporedie la Poloni'a, precum se incercasera de multe-ori in secolulu alu 16-lea, éra Munteni'a intréga se fia incorporata la Ungari'a si se'si capete gubernatoru unguru.

Numerulu locuitoriloru romani in comitate de ale Ungariei proprie.

Deunadi „Pesti Napló“ se involburase cà unu curcanu din caus'a unoru date statistice din comitatulu Satmaru. Elu adeca vediù din actele oficiali, cà acelu municipiu are 282,580 suflete in 303 comune, cà inse din acelea in 123 nu sunt nicidecum magiari; 167 comune sunt sau romanesci curate sau cu maioritate romanesci; apoi cà poporatiunea romanésca ocupa teritoriu de 83 miliarie mai totu romani. Elu observá mai departe, cà inainte cu 6 ani candu mai multe municipie s'au arondatu si altele desfiintiate, s'au impartitu si incorporatu la cele vecine mai mari, atunci din districtulu Cetatiei de Pétra (Kövár) s'au incorporatu la numitulu comitatu 41 comune cu 23.576 suflete, cà inse dintre acelea numai in dóue comune locuiescu ma-

giari, in tóte celelalte, adeca in 29 comune sunt romani. Informatiuni de acestea statistice si inca tocma oficiali, scotu pe acelu „P. Napló“ din totu cumpatulu.

Spre a consolá si molcomi pe „P. Napló“, noi ne luamu ostenéla cà se adaogemu la numitele cifre altele mai generali si anume:

Schematismulu clerului diecesei romanesci dela Gherla din an. 1877 la pag. 214 are in conspectulu seu generale consemnate 502 parochii matre si 319 filie cu 414.542 suflete. Se scie cà acea diecesa este intinsa si preste o parte a Transilvaniei, adeca comitatele Bistritia-Nasaudu, Solnocu-Dobàca si Selagiu, apoi in Ungari'a preste Marmati'a si Satmaru. Ei, dara in acelea 3 comitate ardelenese se afla si romani greco-orientali. Asia numerulu locuitoriloru de nationalitate romana pe acelu teritoriu trece la 1/2 de milionu. Cumu crede „P. Napló“ si episcopi'a Gherlei, cà va fi in stare a'i desromani in viéti'a acésta? Noi amu scii unu midiulocu: mai ántaiu se'i jidovésca, sau inca se'i calvinésca pe toti; inse si acésta ar durá de joi pâna mai apoi.

Schematismulu diecesei romanesci greco-catolice dela Oradea-mare din a. 1871 arata in 167 parochii si 500 filiale 121,291 suflete. Intre acestea inse sunt si unele parochii rutene si unu numeru óre-care de romani atátu de magiarisati, in càtu ei vai de capulu loru nu mai sciu nimicu romanesc, dara nici nu sciu ce sunt, ómeni cu totulu perduti, parte mai mare pe la orasie, in classile infime ale societatiei omenesci, inse si in burgesia, dintre acestia unii magiaroni turbati, cà si buna-óra cei vreo 9—10 insi din Satmaru.

Se nu perdemu inse din vedere, cà mai totu pe acelu teritoriu se intinde si dieces'a gr.-orient. orthodoxa dela Aradu-Jenopole cu aprópe 500 mii credintiosi romani cari, cu exceptiune de càtiva carturari infumurati, tínu la nationalitatea loru romanésca mai tare decátu romanii greco-catolici din dieces'a Oradei-mari.

In acelea regiuni si diecese cei dela „P. N.“ sau ori-care altii potu se mai incerce odata invrasmasirea la cutite intre episcopii celoru dóue confesiuni; se'si ia inse prea bine sam'a, cà se nu'i compromitta in ochii credintiosiloru asia, in càtu se ajunga cà se le crésca érba verde in curtile si pâna susu pintre scarile (trepte) residentieloru, éra voindu a magiarisá pe acésta cale, se smulga chiaru religiositatea din ánimele poporulu si se inmormente ori-ce pietate; cà-ci atunci ar fi vai si de tíera.

Ei, voi fanatici nebuni, nu ve jucati cu focu pintre butóie pline cu pulbere de pusca.

Din Romani'a

Asupra serbatoriloru juliane spiritele in societatea superioara se afla agitate din mai multe cause, atátu interne càtu si esterne. Intre cele interne stau la loculu ántaiu discussiunile relative la revisiunea constitutiunei din 1866 si alaturea cu acestea unele mesuri ce se paru cam extraordinarie, luate in armat'a tieriei. La causele esterne se numera cu mare dreptu in loculu ántaiu conferenti'a européna convocata la Londr'a, unde e invitata a participá si Romani'a, anume in fatal'a cestiune a Dunarei si in tóte cestiunile strinsu legate cu aceea in sensulu tractatulu dela Berlin, precum comisiunea danubiana européna, alu carui terminu espira in Aprile, apoi comisiunea riverana proiectata in sensu austriacu, cestiunea insulei Ada-Kaleh ocupata de Austri'a in 1878 cà din chiaru-seninu, mai incolo spargerea „Portiloru de-feru“, derimarea cetatiloru danubiane in Bulgari'a intocma cum s'a decisu la Berlinu, dara nu s'a implinitu nici pâna astadi, cért'a pentru Arab-Tabia si in fine cért'a cu Russi'a pentru „Gur'a si braçulu Chilie“, si acésta cu atátu mai virtosu, cà-ci precum spunu toti caletorii, comercianti, oficiari si altii multi, „gubernulu Russei a deschisu nou'a linia Reni-Galati, ai carei functionari sunt mai toti militari si oficiari detasiati din armata la servitiulu calei ferate“; in piati'a Galatiloru au inceputu se circule éra si bani muscalesci si anume poli imperiali (de aur) in sume considerabili. Se spune totuodata, cà din partea Russei se iau mesuri de a trece trupe si pe la Husi. Din acestea cause locuitorii au inceputu se simtia de pe acum unu mare neastemperu. Cei cari nu dorescu resboiulu inca celu puçinu in cincii ani, credu cà de si fortun'a este aprópe, astadata inse va luá o alta directiune; dara si acestia sunt fórte ingrijati.

Mórtea lui Gambetta produse si in Romani'a impressiuni doreróse, totusi nu excesive. Alte sciri le imprumutam din „Natiunea“ si anume:

— Senatul fiindu complectu in 22 Decembre st. v., la órele 2 p. m. a deschisú siedinti'a.

D. B. Boerescu cere cuventulu, anuntiandu raportulu comisiunei insarcinate cu revisuirea constitutiunei.

Dupa ce dsa citește acestu raportu, in care se prevede modificarea articoloru din constitutiune, insirati la informatiunea de mai josu dela camera, senatul trece in sectiuni unite.

La órele 4 p. m. siedinti'a se redeschide si se procede la votarea proiectulu de lege, prin care ministrulu de resboiu se fia autorisatu a chemá in activitate pe toti medicii lasati a'si terminá studiile.

Legea se votéda cu 30 bile albe 2 negre.

Se procede la luarea in consideratie a proiectulu de lege privitoriu la modificarea constitutiiei si se primesce 30 voturi pentru si 3 contra.

Pentru acestu scopu, senatul a decisu a mai tîné siedintie inca doue dile.

— In siedinti'a de miercuri a camerei, dupa ce s'a admisu luarea vacantieloru cu incepere de adi si pâna la 9 Ianuariu inclusivu, d. Campineanu citește o propunere pentru modificarea mai multoru articoli din constitutiune si anume: 1, 44, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 75, 76, 77, 78, 131, 133. Cuvintele „Domnu“ si „principatu“ se se inlocuiasca cu „Rege“ si „regatu“. Róga camer'a se tréca numai decátu in sectiuni si se discute acésta propunere.

Se incinge o discutiune tumultuósa, la care iau parte unu mare numeru de deputati precum si d. presiedinte alu consiliulu si d. ministru de interne.

Se pune la votu urgenti'a si se respinge.

Primulu ministru in urm'a acestui votu cere se se declare camer'a in permanentia.

Camer'a a adoptatu acésta propunere.

La órele 4^{1/2} camer'a trece in sectiuni. La 8 óre sér'a se va redeschide.

— M. S. Regin'a, cu ocaziunea dilei de 17 Decembre curentu, aniversarea nascerei Sale, a primitu numeróse felicitari din judetie, dela cleru, diferitele autoritati judecatoresci, comunale, administrative, militare, precum si dela particulari.

In capitala unu mare numeru de persóne s'au grabitu asemenea a esprimá felicitari lor prin inscrieri la palatu.

Maiestatea Sa, dara a insarcinatu pe dlu ministru-presiedinte se arate toturoru viuele Sale multumiri.

Sinodulu romanu si patriarhi'a din Constantinopole.

Siedinti'a sinodulu din 23 Novembre 1882.

(Urmare.)

In imperiulu Romanu erá datin'a, cá precum administrati'a politica, asia si cea bisericesca se aiba diferite centruri in politile cele mai insemnate ale imperiulu. Aceste centruri se determinau atátu prin legi imperiale, câtu si prin canóne sinodale. Dela aceste centruri se da directiunea administrativa si organizatóre in regiunile respective. Imperatulu Justinianu, in véculu alu IV-lea, a instalatu unu asemenea centru de administratia bisericesca in politia sa natala, Prima-Justiniana, si intre alte provincii incorporate la acestu centru a fostu si Dacia, unde locuiau Romanii. Acésta lege imperiala, cuprinsa in novela XI a lui Justinianu, este celu ántaiu actu publicu, cunoscutu in istori'a Romanilor despre jurisdictiunea lor bisericesca. Romanii in decurgere de multi secolu s'au tînutu de acésta jurisdictiune. In loculu Primei-Justiniane cu timpulu s'a redicatu Ochrid'a, la slavii de sudu, si Romanii au pastratu cu densa vechile legaturi ce avusese cu biserica Primei-Justiniane. In intervalulu acesta Romanii si cu Slavii de sudu formase unu imperiu, pe care au trebuitu se 'lu tîna cu necontentite lupte si versari de sânge contra pretentiunilor de cucerire ale imperiulu bizantinu, pâna ce imperiulu romano-slavu cadíu prada cuceritorilor. Cá clironomie din acelu tîmpu amu avutu noi literatur'a slava in biserica romana pâna in véculu XVII-lea. Romanii isi adunara puterile lor, si dupa multe lupte si versari de sânge formara, in Romani'a actuala, in véculu XIII-lea doue state romane, unulu in Munteni'a, altulu in Moldov'a, independenta de ori-ce suprematie straina. Aceste staturu au pastratu inca unu tîmpu legaturile lor bisericesci cu Ochrid'a. Aceste legaturi consistau intru acea, cá Romanii, la casu de trebuintia cereau de acolo povatiuri in unele cestiu bisericesci, pe care consciinti'a lor religiósa le credea de o importantia deosebita.

Pe la finele véculu XIV-lea se ivesce ántaia óra tendinti'a patriarhie de Constantinopole de a isi intinde jurisdictiunea sa asupra Domniateloru

romane. In Moldov'a se indeplinise vacantiele ce avura locu in scaunele episcopale ale tiei, dupa anticulu seu usu.

Inca mai d'inainte, cu primirea Domniloru si a boerilor patriarhi'a trimisese in Munteni'a doui mitropoliti, unulu pentru Valachia-mare, altulu pentru Valachia-mica. Totu asia voia se face si in Moldov'a; insa aici nu fu primitu mitropolitulu trimisu de patriarhie. Acésta excomunica intréga tíera, care continua a se administrá bisericesce dupa usulu anticu de mitropolitii si episcopi sei, recunoscuti de biserica Ochridei. A intervenitu curtea imperiala bizantina, si pe cali amicale a liniscitu afacerea, silindu pe patriarhie a nu se amestecá in afacerile interióre ale bisericei Moldovei, a nu trimite acolo mitropolitii sei, ci a recunósce pe ai tiei si a se pune in relatiune bisericesca cu densii, éra pe domnulu tiei, Alecsandru celu bunu, l'a induplecatu a se pune in relatiuni bisericesci cu patriarhi'a care este centrulu a tóta ortodoxia. De aici se incepu relatiunile nóstre bisericesci cu patriarhi'a de Constantinopole. Ele nu au fostu reglementate prin nici unu canonu bisericescu, ori lege politica, ci au fostu totudeauna relatiuni amicale, de buna voie, nisce legaturi morale cu centrulu ortodoxiei. Acésta stare de lucruri nu a duratu multu. Dupa sinodulu dela Florenti'a, unde patriarchulu si imperatulu Constantinopolei s'au unitu cu biserica Romei in desavantiu ortodoxiei, biserica romana din amendou tieile, éra si curmatu legaturile abia strânse cu patriarhi'a de Constantinopole, si s'au lipitu éra de biserica Ochridei, cu care din nou s'a pusu in comunicatiune, cá un'a ce éra intr'unu locu pacinicu si retrasu de turburările politice, si cu care aveau simpatii traditionale. Acésta stare de lucruri a continuatu pâna pe la finele véculu XVI-lea. Patriarhi'a de Constantinopole, fiindu cadíuta sub dominiunea turcesca, a inceputu a cauta sprijinu materialu, moralu si politicu la staturile ortodoxe, la Russi'a si Romani'a. S'au inceputu vizitele prin tierile Romane, Munteni'a si Moldov'a, precum si colectele banesci prin tíera pentru sustinerea patriarhie, care éra in ultimulu pericolu. Cea d'ántaiu visita patriarchala in Munteni'a a fostu primita cu racéla, in Moldov'a insa a fostu primita cu tóta simpatia, si s'a datu patriarchulu Ieremi'a cea mai larga ospitalitate, si ajutoruri materiale. Biserica Ochridei, cadíendu sub jugulu turcescu, prin aceea a cadíutu si bisericesce sub patriarhi'a de Constantinopole. Éra prin acésta bisericele din tierile romane, din nou, de buna voie lor, si dupa rugamintea patriarhie, s'au pusu in relatiuni spirituale cu densa, pastrandu-si autocefalia lor interna. In puterea acestoru relatiuni amicale si de omodoxie domnii si boerii, precum si clerulu romanu, respectau pe patriarhi, primiau cu bucurie povatiuirile lor dogmatice, morale si disciplinare, care serviau spre edificarea natiunei. Domnii nostri cu influenti'a lor politica la inalta pórtá protejiau pe patriarhi si afacerile bisericii ortodoxe; ii ajutau cu mijlóce materiale la plata nenumaratoru lor datorii. Unu patriarchu persecutatu de camatarii turci, armeni si ovrei, in câtu nu mai putea trai in Constantinopole, a venitu la ajutorulu tierilor romane si tanguindu-se lui Vasile-Voda despre trista sa positiune, a scosu din busunaru unu stréngu, si aratandu'lu domnitorulu ii a disu: „Spandiura-me Mari'a Ta, unu domnitoru crescinu, de câtu me voru spandiurá paganii!“! Domnulu se umili de acésta positiune disperata, si i dadu o suma mare de bani. Multi patriarhi detronati de sultani si visiri, gasiau adapostu in tierile romane, pâna se puteau reabilitá, ori pâna la mórtea lor. Aici, chiaru in retragerea lor, erau stimati de toti si priviti cá martiri pentru caus'a bisericei ortodoxe, persecutati de necredinciosi. Stim'a mergea pâna acolo, cá ii poftiau se presiédia la divanurile tiei alaturea cu domnitorii nostri. Nu numai patriarchulu Constantinopolei, dar si cei din Ierusalimu, de Antiochi'a si de Alexandri'a, ba si calugarii dela diferite monastiri din Orientu in vécurile XVI, XVII si XVIII, umblau prin principatele romane implorandu mila si ajutorulu domniloru, boeriloru, clerulu si poporulu. Intre alte ajutóre mil'a romanésca a mersu pâna acolo, cá a inceputu a se dá in administratiunea acestoru calugari ai Orientulu ortodoxu, chiaru monastirile romane cu averile lor, crediendu cá ei, cá ómeni santi, voru administrá asia de bine acele monastiri, cá dupa ce le-aru tîne bine si in tóta regula, mai bine de câtu calugarii romani, voru produce si unu escedentu de venituri, pe care se'lu trimitia cá mila monastiriloru respective ale lor din Orientulu ortodoxu celu nenorocitu.

Insa, dupa ce patriarhi s'au pusu bine cu

turcii, au vrutu se introduca in biserica ortodoxa o dominiune absoluta. Au desfiintiatu bisericele autocefale din Bulgari'a si Serbi'a, au sdrobotit independenti'a patriarhielor Ierusalimului, Antiochiei si Alexandriei, reducendu-le la rolulu de mitropolii supuse jurisdictiunei lor. S'au incercatu a face nu o data asia si cu biserica romana. Insa aici statele romane, precum si-au pastratu autonomi'a politica, totu asia au sciutu se'si apere si autocefalia bisericesca, prin puterile lor proprii, de ori-ce incercari arbitrare ale patriarhie, precum: numirea mitropolitiloru si episcopiloru, administratia si legislatia interna a bisericei. Nu o data s'au tînutu sínóde si adunari nationale, si s'au facutu protesturi energice contra a ori-ce incercari de incalcare si nesocotintia a drepturilor autocefale bisericesci. Aceste incalcare ale patriarhie in drepturile nóstre autocefale datéda mai alesu din timpulu domniei fanariotiloru. Istoricultu luptelor nóstre cu calugarii fanarioti este o drama plina de durere sufletésca pentru ori-ce ántaia crescinésca. Pe de o parte simplitatea, devotamentulu religiosu pâna la abnegatiune, credulitatea, durerea pentru suferintiele confratiloru din Orientu, jertfele enorme in favórea lor, pe de alta — ingratiudinea, dorinti'a de apasare, de dominare, de absolutismu si de intressu propriu particularu, cu unu cuventu — exploatarea unei natiuni de milióne de credinciosi, nu pentru folosulu ei moralu, religiosu si materialu, ci pentru alte interese straine si chiaru opuse acestei natiuni. Cu domni'a fanariotiloru, s'au imputernicitu egumenii Greci ce erau pe la monastirile romane. Favorati de domnii fanarioti si de influenti'a politica a patriarhie, ei se facuse stapani pe o mare parte din teritoriulu Romaniei cu drepturile monastiriloru romane. Ei alungase calugarii romani, si ii inlocuise cu familiile lor, ce le aducéu din Orientu, candu intrau in egumenate, lasase chiaru edificiele ctioresci in daramane deplina. Adunau banii venitoriloru pentru densii si pentru membrii familiei lor; dupa ce se imbogatiéu in destulu, egumenii se intorcéu in Orientu, unde isi agoniséu diregatorii mari bisericesci; éra rudele lor devenéu bancheri in Constantinopole si prin alte orasie mari din Orientu. Unii cu banii romanesci isi trimetéu rudele la invetiatura in scólele Europei, si apoi din ei ajungéu demnitari mari in Turci'a. Dar pentru Romani'a n'au facutu nimica bunu acesti calugari fanarioti: nici o scóla pentru cultur'a clerulu si a poporulu, nici-unu spitalu pentru bolnavi, nici-unu romanu cultu formatu prin iniciativ'a si banii ce avéu la dispositi'a lor, nici-o carte romana pentru cultur'a limbei, nici-o institutie de bine-facere; ba inca au lasatu in parasire si pe cele testamentare ctioresci. In locu de bune, ne au lasatu numai rele: corupti'a moravuriloru, imputinarea simtiului religiosu in cleru si poporu, simoni'a, jafu in cleru si poporu, in câtu se revolta consciinti'a, cetindu in scriitorii romani dela inceputulu véculu acestuia despre corupti'a clerulu fanariotu, adusu aci de domnii fanarioti, si protegiatu de ei si de patriarhi'a de Constantinopole. In acele timpuri de trista memoria, patriarhi'a, basata pe domnii fanarioti, facea felurite incalcare in sfer'a autocefaliei nóstre bisericesci, d. e. domnii punéu biruri grele pe tíera, care seraciau de totu pe locuitori; se facea murmura mare, se revoltá poporulu, se facéu adunari mari de boeri si cleru, se facéu chrisóve, asia numite sobornicesci, pentru desfiintierea aceloru biruri, se legau cu mari blastemuri de cátra mitropoliti si episcopi, se citéu prin biserici si se proclamau anateme ingrozitóre contra celoru ce ar mai indrasni a le introduce. Domnii fanariotii asteptau pâna se liniscea poporulu, apoi se adressau la patriarhie si dobândéu deslegarea anatemei, pusa de biserica romana. Alta dati mitropolitii tierii in puterea dreptulu canonicu opréu unele casatorii intre rude de aprópe. Cei interessati alergau la patriarhie, si isbutéu a isi scóte invoire, cu injosirea demnitatii ierarhie romane. Unu folosu inse de si negativu, au avutu Romanii dela calugarii fanarioti si dela amestecu lor in afacerile nóstre bisericesci; convingerea cá Romanii nu trebuie se astepte pentru tíera lor nimica bunu dela calugarii straini; cá-ci acesti straini. de si ar fi inceputu cu vre-unu bine, totudeauna au sférsit'o cu reu pentru tíera nóstra. Romanii trebuie se'si face bine lor si natiunii lor, ei însusi prin propriile lor puteri, si pe terámulu bisericescu — prin propriile puteri ale bisericei nationale. Numai in ei si in Dumnedieu se contedie, si nimica bunu se nu astepte de aiurea, ci mai vértosu se stea in positiune de apearare din tóte partile. (Va urmá.)

Sciri diverse.

— (Necrologu.) Georgiu Silvasianu capelanu gr-cat. in Let'a-mare, dupa unu morbu indelungatu a adormitu in domnulu in 29 Decembre sér'a la 10 óre, in etate de 27 ani. Ilu deplangu soçi'a cu o fetitia, prunci, socii, consangeni si amicii!

Remasiile pamentesci s'au astrucatu in 1 Jan., asistandu 6 preoti districtuali. Au predicatu m. on. dn. Grigorie Borlanu si Emanuil Dudinszki.

Fia-i tierin'a usióra si amintirea vecinica!

— Pre candu din Austri'a si din Ungari'a inca totu mai vinu sciri fórte triste despre esirea apelu si despre daune estraordinarie, aici intre muntii nostrii avemu unu timp, precum se intempla fórte raru pe la Craciunu. Ninsóra ce cadiuse inainte cu 12 dile, a si desparutu a patra di. Eri a ninsu éra inse puçinu.

Bibliografia.

Vechiele institutiuni ale Romaniei, 1327-1866, de Joanu Brezoianu.

Suptu acestu titlu, a aparutu dilele trecute de suptu tiparu unu volum de 262 pagine.

Elu contine, pe langa estrase din preste o suta de chrisóve, estrase facute in scopu de a limpedi chronologi'a domnitorilor tieri romanesci in secolii XIV, XV si XVI, o descriere a institutiunilor prin care s'a gubernatu tier'a nóstra din secolulu XIV pana la 1866.

Insemnatarea acestei lucrari nu póte scapa nimenui din vedere.

Istori'a unei tieri, acea lampa, care — dupa cum s'a disu — e aprinsa in trecutu si luminédia presintele si viitorulu, este redusa a fi o espunere séca si fara interessu, déca se marginesce la chronologi'a domniloru, si nu dá notiuni despre institutiunile prin care se guberná tier'a.

Asia e, din nefericire, pana acum, istori'a nóstra.

Muta asupra institutiunilor, asupra credintieloru, asupra ideiloru populului, ea se marginesce a ne spune la ce anu s'a suitu pe tronu cutare domnu, si la ce anu a muritu séu a fostu resturnatu.

Ea nu ne aréta, ce si cum eramu in trecutul candu gloriosu, candu umilitu, pe care inse trebuie selu cunóschemu, spre a ne folosi de esperientiele lui si a ne calaudi in viitoru.

Asta-di, in scólele nóstre, se spune eleviloru care erau institutiunile Egipteniloru, Evreiloru, Mediloru, Persiloru, Greciloru, Romaniloru si acei care sunt bunii elevi, cunosc istori'a interna, cá se dicemu asia, chiaru a unoru popóre care au muritu fara se lase, si chiaru fara se merite a lasa posteritatii memori'a lor, dar nu sciu, nu potu sci nimicu despre istori'a interna a poporului din care facu parte.

Ba mergemu pana a invetia pe copii fabulele absurde, menite a insufla tinerimii altoru popóre credinti'a nemarginita in viitorulu lor, credinti'a absolutu necessara celoru ce voru se traiasca, cá nemuritoare e natiunea din care facu parte.

De aci resulta, cá unu tineru scolaru romanu iti póte spune ori-care a fostu organizarea cutarui poporu vechiu, de mai multe mii de ani perdutu, si nu scie nimicu, nu póte sci nimicu despre trecutul institutiuniloru populului romanu.

Acésta uitare vinovata traduce in viéti'a publica printr'unu scepticismu descragiatoru, printr'o ingrozitoare necredintia si printr'o netiermurita tendentia de a maimutia pe altii.

E destulu de candu mergemu asia; a venitu timpulu se intielegemu necesitatea de a ne cunósce trecutul, de a-lu studia si a ne dá odata séma de cum eramu in acele momente candu tinému frunte ordeleru vrasimasie care ingenuchiasera tóta lumea in giurul nostru, de cum eramu candu umilinti'a ne apasá si strainulu ne dominá.

Institutiunile ce avemu, pórtu in sinulu loru secretulu situatiuniloru de atunci.

E dar o datoria nationala de capetenia de a cunósce, de a studia acele institutiuni.

Volumulu publicatu de betranulu dlu Joanu Brezoianu e inspiratu de acésta necesitate.

Dsa a muncitu si munca spornica a facutu.

Ii suntemu recunoscatori.

Cartea ce avemu nainte-ne infatisiédiá, in multe din amenuntele lui, tabloulu trecutulu nostru national.

Oper'a, cá ori-ce inceputu, nu e negresitu perfecta, nici completa; dar deschide o cale de cercetari, care merita deosebita atentie, care voru fi, pentru multi Romani, adeverate revelatiuni, de aceea ne facemu o datorie de a o recomanda staruitoru atentiunii toturoru Romaniloru.

O recomandamu, in deosebi, profesoriloru de istoria, cari intielegu mai lesne de cátu ori-cine si simtu cá e o rusine chiaru pe densii de a nu spune nimicu eleviloru romanu despre institutiunile populului din care facu parte, candu le vorbescu, si inca in delungu, despre institutiunile si obiceiurile unoru popóre, ce de multu s'au dusu de pe lume. Ea le dá notiuni si le deschide calea pentru cercetari, pe care — de le voru face — nu numai voru corespunde chiamariiloru lor, dar voru aduce si natiunii serviciu de care ea le va fi recunoscátore.

— „Transilvani'a“. Fói'a asociatiunei transilvane, pentru literatur'a romana si cultur'a populului romanu. Anulu alu XIII-lea 1882. Editoriu: comitetulu asociatiunei. Redactoriu: secretariu alu asociatiunei: G. Baritiu. Sibiu. Tipariulu tipografiei archidiecepsane.

Sumariulu materiiloru cuprinse in „Transilvani'a“ cursulu XIII din anulu 1882. Flor'a phanogama din fostulu districtu alu Naseudului de

Florianu Porcius, continuare din anulu 1881 si fine. Psihologi'a empirica de Joanu Popescu (recensiune de G. Pletosu.) Despre exagerare, o privire asupra literaturai si moraleloru romane, séu despre plagiare si reactiunea slavo-muscalésca in literatur'a si datine, de Decebalu, dupa „Romanulu“. Documente relative la impartirea de decoratiuni imperatesci. de B. M. Moldovanu, din 1851. Suveneri din Rom'a antica, studiu de Seb. P. Radu. Maternologi'a (educatiune-higiene) de dr. I. C. Dragescu. Geflügelte Worte, der Citatenschatz des deutschen Volkes von G. Büchmann, recensiune de P. Petrescu. Doue documente relative la renumit'a familia Ighianu, din anulu 1784. Dela academi'a romana, processe verbali din siedintiele sale dela 1881. O adresa de multiamita ferbinte alui V. M. Lazaru din Avrigu, ingineru, cátra comitetulu asociatiunei. Testamentulu lui P. Hódrea din Resinari, in care se facu donatiuni si fundatiuni. Apelu cátra membrii asociatiunei din despartimentulu Nr. XII dela Desiu. Inmormentarea baronulu Georgiu Hurmuzachi (Bucovin'a). O excursiune botanica in Romani'a si in Dobrogea de dr. A. P. Alexi. Introductiune. Biblioteca poporale, dupa „Binele publicu“. Concursele publicate dela academi'a romana. Ratiunea societatiei de imprumutare „Aurora“ din Naseudu. O excursiune botanica in Romani'a si Dobrogea de dr. A. P. Alexi II si continuare dela Nr. 11. Despre macedo-romani, dialectulu. Gramatic'a macedo-romana a professorulu Michailu G. Boiadgi, editiune noua. Prefatiunea din 1813. Scrisóra lui S. dela San-Marinu 10 Novembre 1881 despre propagand'a grecésca. Despre figur'a adevérata a lui Stefanu-celu-Mare, estrasu dupa raportulu episcopulu diecesanu Melchisedecu din academi'a. Darwinismulu, studiu posthumu alu repausatulu dr. Paulu Vasiciu, dela 12 pana la 18. Oda la desvelirea statuei lui Joanu Eliadu Radulescu. Vaccinarea si sifilismulu comunicatu prin vaccinatiune, dupa „Progressulu med. rom.“ din Bucuresci. Alcholiciele si alimentatiunea, din raportulu lui Dr. Grigorescu. Stégulu lui Tudoru Vladimirescu cu inscriptiunea, depusu la museu. Indreptari si adaose la Flor'a phanogama. Regin'a Romaniei si Dora d'Istri'a. Petrecerea mortulu (bocetulu) de Sim. Manguic'a. Publicarea baniloru incursi la cass'a asociatiunei. Actele adunarei generale a asociatiunei transilvane tinute in Desiu; processele sale verbali I, II, III. Mosii séu sacrificiulu mortiloru de Simionu Manguic'a (din Calindariulu seu.) Poesia in onóra dómnei Carmen Sylva de B. P. Hasdeu. Raportulu comitetulu asociatiunei transilvane elaboratu de secretariulu dr. D. P. Barcianu, pentru adunarea generala. Importanti'a studiulu meteorologicu si necesitatea infiintari de observatórie meteorologice de dr. A. P. Alexi, professoru. Concurse pentru stipendii si ajutórie. Obiecte donate museulu nationalu din Bucuresci de dr. Hilariu Mitrea. Despre mazerea séu lintea rimatoriloru in legatura cu „Toenia solitaria“ a ómeniloru, de Simeonu Stoic'a.

Processe verbali luate din siedintiele comitetulu asociatiunei transilvane tinute in decursulu anulu 1881/2. Processu verbale din 31 Decembre 1881, in care se iau mesuri si pentru infiintarea scólei de tiesutu la Sacele in comitatulu Brasiovulu. Processu verbale din 4 Ianuariu, diverse afaceri. Processu verbale din 6 si din 7 Martiu. Processu verbale din 4 Aprile. Processu verbale diu 13 Maiu, impartire de stipendie, processe pentru unele testamente si legate: Tobias, Sebesianu, Canonicii M. Kiss si Petru Ratiu. Processu verbale din 17 Iuliu. Éra scóla de tiesutu. Raportu dela avocatulu Rezei din Lugosiu despre legate. Processele verbali din 24 Iuliu, 14, 21 et 22 Augustu, in parte cá preparative la adunarea generala. Processele verbali din 18 Septembrie, 26 et 28 Octobre. Processele verbali din 10, 11, 14 extraordinara si totu 14 ordinara, in 21 Novembre, in care se votédi stipendie si ajutórie, se delibera in caus'a monumentulu A. Muresianu si despre cumperarea caselor asociatiunei in Sibiu, strad'a morei la „Leulu albu“.

La Nrulu din urma alu anulu s'a mai adaosu si unu suplementu cu litere dese, in care sunt trecuti toti membrii vechi si noi cáti au numeratu la cass'a asociatiunei dela 31 Iuliu incóce pana la finea anulu taes'a cá membrii in ori-ce calitate, precum si ajutóriele pe care au binevoitu a intinde acestei mame sarace, carea totusi ar ajutá cu lacrimi de bucuria pe mii de fii lipsiti si fiice mai alesu orfane, daca ar avea de unde. Aci inse merita a insemná, cá in totu restimpulu de 5 luni. afara de sumele intrate in dilele adunarei generale din Desiu si dupa aceea totu de acolo, alte sume s'au administratu la cass'a numai din despartimentulu Nr. I Brasiovu in doi termini, din desp. VII Abrudu totu de dóue ori; apoi din desp. II Fagarasiu. IV S. Sebesiu, VIII A. Julia, X Clusiu, XI Simleu. Din câteva despartimente nu se aude cu anulu intregu mai nimicu, unele nici nu sunt organizate, in cátu ti s'ar parea cá in acelea tinuturi nici nu locuescu romani. In unele éra si se pretinde, cá ori au ori nu tineri cari se merite ajutórie, totusi se se dea si pe acolo. Din altele nici la publicatiuni de câte 3 ori in câte 3 diarie, adeca de noue ori, nu ti se arata sufletu de omu cá concurente la burse sau ajutórie, din cauza cá pe acolo nu citesce nimeni nimicu, ci afla câte ceva numai la anulu, dela altii, pe la terguri.

Indata in Nrii de ántaiu ai Transilvaniei pe anulu 1883 se va publicá intregu catalogulu tineriloru ajutati din fondurile asociatiunei transilvane dela infiintarea ei pana in anulu ce espira, éra la sumele impartite va mai computá facare inca si spelele facute spre scopuri literarie si scientifice, conformu programei sale cunoscute.

Transilvani'a se trimite gratis la toti membrii activi, cáti adeca platescu regulatu pe facare anu cotisatiunea de 5 fl. v. a.; éra pentru nemembrii

costa 2 fl. v. a. pe anulu intregu, platiti la cass'a dintru odata, inainte.

Din cursurile aniloru trecuti lipsescu exemplarie pe anii 1868 si 1881; din celelalte se afla de vendiare cu câte 2 fl. Pe anii 1879 si 1880 „Transilvani'a“ incetase. Asia se póte compune o colectiune din 10 ani numai cu 20 fl. v. a. Acastu modestu productu alu literaturai romanesci au ajunsu cá se fia cautatu de cátra barbati sciintieloru nu numai in patri'a nóstra, ci si in Itali'a si la Paris.

Cursulu bursei din Vien'a si Pest'a

in 5 Ianuariu st. n.

	Vien'a	Pest'a
Rent'a de auru unguresca cu 6%	118 25	118 40
I emisiune de oblig. de statu dela drumulu de feru orientalu ung.	89 40	89 75
II emisiune de oblig. de statu dela drumulu de feru orient. ung.	109 50	109 50
Oblig. de statu dela 1876 de ale drumulu de feru orient. ung.	93 80	93 50
Inprumutulu drumuriloru de feru ung.	133.—	134 —
Obligatiuni ung. de rescumperarea pamentulu	97 50	97 75
Obligatiuni ung. cu clausul'a de sortire	95 25	95 —
Obligatiuni urbariale temesiane	97 —	97.—
Obligatiuni urb. temesiane cu clausul'a de sortire	95 25	95 —
Obligatiuni urbariale transilvane	98 25	98 50
Obligatiuni urbariale croato-slavone	99 —	98 50
Obligatiuni ung. de rescumpararea diecime de vinu	97 —	98 50
Datorie de statu austriaca in chartie	76 80	76 76
Datorie de statu in argintu	77 40	77 30
Rent'a de auru austriaca	95 80	95 50
Sorti de statu dela 1860	129 75	129 50
Actiuni de banca austro-ung.	833.	835 —
Actiuni de banca de creditu ung.	274 50	273 50
Actiuni de creditu aust.	284 10	283 20
Scrisuri fonciari ale institutulu „Albin'a“ dela Sibiu	—	100 —
Galbini imper.	5 65	5 63
Napoleonidorulu	9 48	9 48
100 marce nemtiesci	58.65	58 60

ad. Nr. 450/1882.

(135) 3—3

Concursu.

De óre-ce la concursulu scrisu din siedinti'a dela 14 Septembrie a. c. nu s'a prezentatu nici o cerere, se escrie, in conformitate cu conclusulu comitetulu din siedinti'a sa de adi, de nou concursu pentru 2 stipendii à 80 fl. pe anu, menite pentru tineri romani ce aru urma cursulu regulatu la institutulu agronomicu reg.-ung. din Kolos-Monostor.

Persónele ce dorescu a folosi vre-unulu din aceste stipendii, se substérna cererile lor de a dreptulu la subscrisulu comitetu alu asociatiunei in Sibiu, celu multu pana la 31 Ianuariu st. n. 1883.

Cereri intrate mai tardiu nu se voru luá in considerare. Ele au se fia insoçite de urmatórele documente:

1. Carte de botezu, in originalu, sau in copie vidimata.

2. Atestatu scolasticu, care se dovedésca cualificatiunea receruta, pentru a poté fi primitu in amintitulu institutu atestatu de frecuentare de pe anulu curentu, dela directiunea institutulu acestui'a, eventualu si atestatu de pe semestrulu ultimu alu anulu precedentu. Pentru dovedirea celoru de sub p. 2 al. I va fi consultu a se acude la publica unu program alu institutulu sau adevérarea directorulu despre cualificatiunea ce se cere pentru primire.

3. Atestatu de saracia, sau la intemplantu, de stare orfana, datu dela primari'a comunei, subscris de parochulu loculu si vidimatu de oficiulu politicu (pretura.)

4. Declaratiunea hotarita, cá nu are altu stipendiu. Din siedinti'a comitetulu asociatiunei transilvane pentru literatur'a romana si cultur'a populului romanu, tinuta la Sibiu in 11 Novembre st. n. 1882.

Jacobu Bologa,
v.-pres.

Dr. D. P. Barcianu,
secret. II-lea.

Pentru cunoscuti

me rogu inca de câteva carticele „Krankenfreund“, cáci in urm'a vindecarii mele curende si neasteptate toti vreu a ceti carticea numita etc. etc.“

Acéstea siruri venite dela unulu care fu norocosu a se vindeá curendu, vorbescu ele de sinesi. Deci ragemu numai atentiunea, cá „Krankenfreund“ la dorintia se va espedá prin K. Gorischek's Universitäts-Buchhandlung Wien I St.-phans-platz 6, gratis si franco, si asia doritoriloru a o avé, nu li se facu alte spese, decátu 2 cri pentru una charta postala. (134) 1—14

Ingrijitu si tristu

privescu multi bolnavi in viitoriu, din cauza cá ei pana acum tóte le-au intrebuintatu fara succesu.

La toti, éra mai virtosu la cei ce suferu asia, li se recómda cu totu adinsulu citirea carticelei „Der Krankenfreund“, cáci in aceea voru gasi dovedi de ajunsu, cá si cei greu bolnavi au aflatu vindecare, daca au intrebuintatu mijloce nimerite, sau celu puçinu alinare mare in acele. Tramitarea lui „Krankenfreund“ se efectuédiá prin K. Gorischek's Universitäts-Buchhandlung Wien I Stephangasse 6 asia, cá comandatorulu n'are alta cheltuála decátu 2 cri pentru o carta postale. (133) 2—14

Editoru si redactoru responsabile: G. Baritiu.
Tipariulu lui W. Krafft.